

СТАНОВИЩЕ

от д-р Марина Георгиева Пиронкова,
доцент в Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 1. Педагогически науки.

професионално направление 1.2. Педагогика.

докторска програма *История на педагогиката и българското образование.*

Автор: *Димка Димитрова Иванова*

Тема: *„Българските ученици във Виенския педагогиум“*

Научен ръководител: *проф. д.п.н. Пламен Радев Иванов – Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“*

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-2241 от 30.06.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **„Българските ученици във Виенския педагогиум“** за придобиване на образователната и научна степен 'доктор' в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика. докторска програма *История на педагогиката и българското образование.*

Автор на дисертационния труд е *Димка Димитрова Иванова* – докторант(ка) в задочна форма на обучение към катедра „Педагогика и управление на образованието“ с научен ръководител *проф. д.п.н. Пламен Радев Иванов* – от ВУЗ Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от *Димка Димитрова Иванова* комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- автобиография в европейски формат;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

Димка Димитрова Иванова е възпитаник на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в бакалавърска и магистърска степен, а от 2015 г. е задочен докторант в докторска програма *История на педагогиката и българското образование*.

2. Актуалност на тематиката

Историческите изследвания обогатяват знанието за развитието на образованието и допринасят за осмислянето на настоящето и планирането на бъдещето. Връзките на българското образование с европейските учебни заведения от последните десетилетия на XIX в. и реализацията на българите, възпитаници на европейските образователни центрове, са значим историко-педагогически проблем.

3. Познаване на проблема

Докторантката разглежда въпроса за обучението на българските ученици във Виенския педагогиум и приноса им за развитието на образованието у нас в контекста на модернизацията на българското общество и приобщаването му към достиженията на европейското Просвещение. Изследването се опира предимно на проучване на първични източници, част от които са обстойно представени. Това е подходящо за източници, които не са публикувани на български език (напр. за годишния доклад на Американското бюро за образование за 1896 г.), но е излишно за капиталния труд на Ф. Каниц „Дунавска България и Балкана“.

4. Методика на изследването

Методиката на изследване като цяло е подходяща за историческо-педагогическо изследване. Целта е заложена твърде широко *„да се проучи в детайли един важен период от историята на българското образование, а именно втората половина на XIX и началото на XX век, период, в който се поставят основите на модерното българско образование“* и следва да се насочи към темата. Задачите са поставени логично и са решени в изложението, единствено поредността не е съвсем точно – задача 1 и 4 трябва да сменят местата си.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Трудът е разработен в четири глави, като първа и трета глава са с по-голям обем, съответно 51 и 57 страници. Първата глава е фокусирана върху двете личности, които са определящи за обучението на българските стипендианти във Виенския педагогиум – Феликс Каниц и Фридрих Дитес. Феликс Каниц е разгледан като пътешественик, учен (в областта на географията, археологията и етнографията) и художник, и е изтъкнат приносът му за картографиране на българските земи и за представяне на бита, особеностите и стремежите на българското население на Османската империя. Отбелязана е неговата роля като член на настоятелството на Ориенталския музей за отпускането на стипендии за обучение на български младежи във Виена. Втората част на първата глава е посветена на дейността и възгледите на Фридрих Дитес. Докторантката е разгледала Ф. Дитес, първият директор на Виенския педагогиум, като основна фигура, която формира българските младежи като учители и ги въвежда в модерната педагогическа наука. Обърнала е особено внимание на неговото изискване педагозите да

следят новостите в науката, както и на критичното му отношение към повърхността и самодоволството на полуобразованите.

Втората глава е кратка и разглежда историята на двете учебни заведения, в които се подготвят българските ученици – Виенското държавно гражданско училище (Бюргершуле) и Виенският педагогиум. Първото от тях е общообразователно и изследването му е продиктувано от обучението на българските младежи, които нямат необходимата подготовка за постъпване в Педагогиума. Второто учебно заведение, Виенският педагогиум, е разгледано като е проследена драматичната история на неговото откриване и избор на управление, представени са учебният план (по години) и подборът на обучаваните.

Третата глава проследява живота и дейността на българските възпитаници на Виенския педагогиум. За всеки от тях са представени кратка биография, основни етапи в реализацията им след завършването, основни произведения и постижения. От десетимата ученици, завършили Педагогиума, всички се реализират в българските училища като учители и директори, повечето участват и в управлението на учебното дело като инспектори и Министерството на народното просвещение. Докторантката анализира педагогическите им възгледи, отразени в произведенията им – предимно учебници, но също така методически ръководства и книги за учителите. Най-подробно са разгледани двамата университетски преподаватели, възпитаници на Педагогиума – професорите Иван Шишманов и Иван Георгов. Д. Иванова е изкушена да представи техния живот, тяхната преподавателска и научна дейност и многостранно им творчество в цялост, което е довело до загуба на фокуса. Несъмнено афоризмите на И. Шишманов са интересни, но по-важна е дейността му за развитието на българското образование.

Четвъртата глава обобщава приноса на възпитаниците на Виенския педагогиум към българското образование. В т. 4.3. е направена оценка на постиженията в образователното дело на българските ученици на Виенския педагогиум – оценка, систематизирана в таблица с отчитане на творчеството, кариерата, постиженията и приноса към българското образование.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите на докторантката по темата на дисертацията са 8, самостоятелни, от които 5 са на български и 3 на английски език.

Като вид публикации са: статии – 3, доклади – 5, от които доклади в трудове на международни научни конференции в чужбина – 3 броя. Статиите в научно електронно списание са 2 на брой и 1 в общо електронно списание. Прави впечатление представянето на резултати от изследването на конференция на ISCHE.

Докторантката е разработила своя труд на базата на изследване на широк кръг от източници и научни изследвания, които са описани в библиографията (162 заглавия и 13 елек-

тронни страници), които не са намерили последователно цитиране на страниците на труда. Основната ми бележка е към цитирането, което трябва да бъде по някой от стандартите (може да е по АРА, Чикаго, БДС 17377-96 или др.). Препоръчително е някои по-дълги цитати да не присъстват цялостно в текста, а да бъдат дадени в приложение.

7. Автореферат

Авторефератът отразява основните части и изводите на дисертацията, включени са публикациите по темата и приносите на дисертационното изследване.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Обобщенията и резултатите от настоящата дисертация са добра основа за сравнение с дейността на възпитаниците на другите европейски центрове за педагогическо образование на българските младежи и за допълване на познанието за подготовката на българското учителство в края на XIX и първата половина на XX в.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултета, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Димка Димитрова Иванова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност професионално направление 1.2. Педагогика като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Димка Димитрова Иванова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика докторска програма *История на педагогиката и българското образование*.

03.09. 2020. г.

Изготвил становището:

доц. д-р Марина Пиронкова